

УДК 658.8:338.48-6:615.8

DOI: 10.31891/2307-5740-2020-286-5-16

ІВАНОВА Л. О.

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

ВОВЧАНСЬКА О. М.

Львівський торговельно-економічний університет

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ СВІТОВОГО РИНКУ ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ

Стаття присвячена ідентифікації та аналізу основних тенденцій світового ринку оздоровчого туризму, серед яких різноаспектність оздоровчих послуг; конвергенція медичного і оздоровчого туризму та вікових груп споживачів; здорове харчування; психологічне оздоровлення; підвищена увага до сну; комфортність і безпечність подорожей; оздоровчі круїзи та ін. Спираючись на результати маркетингових досліджень, стверджується, що наряду з масштабуванням ринку оздоровчого туризму, різноаспектність та більша витонченість оздоровчих послуг стали постійною тенденцією. Зважаючи на те, що практично кожна туристична дестинація здійснює оздоровчі практики, запропоновано посилювати їх відмітні переваги для конкуренції унікальними практиками оздоровлення. Маркетинговими дослідженнями з'ясовано, що круїзи все частіше пропонують інноваційні оздоровчі програми для пасажирів, налаштованих на покращання стану свого здоров'я. Наголошується, що під впливом пандемії коронавірусу COVID-19 та економічної рецесії, акценти розвитку оздоровчого туризму будуть змінені, але світовий ринок оздоровчого туризму точно не вичерпається.

Ключові слова: маркетингові дослідження, туристична індустрія, оздоровчий туризм, світовий ринок, споживач, оздоровчі послуги.

IVANOVA L.

Lviv State University of Physical Culture of Ivana Boberskogo

VOVCHANSKA O.

Lviv University of Trade and Economics

MARKETING RESEARCH OF THE MAIN TRENDS OF THE GLOBAL HEALTH TOURISM MARKET

The article identifies and analyses the main trends of the global health tourism market based on the results of marketing research, including: diversity of health services; convergence of medical and health tourism; convergence of age groups of consumers of health tourism services; healthy food and its alternativeness; psychological recovery and slow health trips; increased attention to sleep; comfort and safety of travel; nature as medicine; health status of essential oils; health cruises; rehabilitation at airports and hotels, etc. Consumers are increasingly aware of the value of a real health vacation, which is planned for a specific purpose, so in advance carry out thorough research of both the trip and the health destination to maximize the compliance of expectations and reality. It is widely studied that wellness services have traditionally been a key core of health travel, and traditionally more attention has been paid to yoga and meditation. Based on the results of marketing research, the authors reveal that along with the scaling of the health tourism market, the diversity and sophistication of health services have become a constant trend. For a long time getting new positive impressions from travel and the traveler's own experience were among the permanent trends in the world market of health tourism. Now the main vector has shifted towards transformative travel, when tourists seek to undergo a deep personal transformation during the health journey and to continue to maintain it afterwards. This means that a positive psychological state in many of its manifestations and forms is a key factor in health travel. An important aspect of psychological recovery is the growing trend of increased interest of health tourists to complete immersion in nature, as with increasing urbanization, people increasingly consider their own vacation as an opportunity to "recharge" in the natural environment away from the hectic urban lifestyle. Given that almost every tourist destination carries out health practices, it is proposed to strengthen their distinctive advantages to compete with unique health practices. Marketing research has shown that cruises are increasingly offering innovative wellness programs for passengers who are determined to improve their health. Under the influence of the COVID-19 coronavirus pandemic and the economic recession, the focus of health tourism development will change due to the need to temporarily reallocate resources to overcome social and economic consequences, but the global health tourism market is far from being exhausted.

Key words: marketing researches, tourist industry, health tourism, global market, consumer, health services.

Постановка проблеми. У теперішній час індустрія подорожей суттєво переосмислює оздоровлення, наповнюючи його абсолютно новим сенсом. Сьогодні потужні оздоровчі рекреації мають власні концепції щодо відповідного харчування, занять фізичними вправами, їжі під час подорожей і навіть щодо залучення своїх клієнтів до духовності завдяки медитації, яка слугує неповторним досвідом, що змінює життя туристів. Оздоровчий туризм охоплює комплекс превентивних заходів, що передбачають запобігання розвитку хвороби або підтримку стану здоров'я людини альтернативними процедурами, не передбачаючи використання спеціалізованих клінік, спеціалізованих медичних працівників або надання інвазивних процедур [1]. Мода на здоровий спосіб життя і різноманітні оздоровчі заходи профілактичного спрямування тільки збільшують його популярність.

Сучасний світовий ринок оздоровчого туризму масштабний і різноманітний, конкуренція між регіонами і окремими країнами відбувається не тільки на рівні широкого асортименту запропонованих додаткових і інноваційних послуг, але і стосується автентичних оздоровчих туристичних продуктів та

брендів [2, 6]. Системне дослідження основних сегментів, сучасних трендів та інноваційних підходів на світовому ринку оздоровчого туризму є завжди надзвичайно актуальним для розробки системи маркетингових заходів сприяння розвитку туризму в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах викликів сьогодення досить новими та особливо актуальними є комплексні дослідження ринку оздоровчого туризму. У цьому аспекті найцитованішими в українському перекладі є зарубіжні дослідники: Х. Данн, Дж. Тревіс, Д. Арделл та Г. Хеттлер. Рекреаційні інновації досліджувались такими зарубіжними авторами, як Т. Dalley, С. Case, D. Edwards, К. Killick, J. Schaverien, А. Hill. Доволі всебічно визначені складові системи оздоровлення розглядалися у науково-популярних, медичних та рекламно-інформаційних виданнях зарубіжних авторів: К. Робертса, Х-П. Файта, Дж. Пілатес, А. Копитіна. Науковці висвітлюють нові шляхи вирішення проблем впровадження інноваційних підходів та технологій в індустрію оздоровчого туризму. Значний внесок у дослідження проблем розвитку і функціонування сфери туристично-рекреаційних послуг та лікувально-оздоровчого туризму зробили також відомі зарубіжні та вітчизняні вчені, такі як Б. І. Вихристенко, І. П. Гаврилишин, Б. І. Герасименко, П. В. Гудзь, В. Г. Гуляєв, А. П. Дурович, М. І. Долішній, В. К. Євдокименко, Г. А. Карпова, Г. В. Казачковська, В. Д. Калитюк, В. І. Карсекін, В. А. Квартальнов, Н. Й. Коніщева, В. С. Кравців, Н. Н. Кузнецова та ін.

Підвищену зацікавленість науковців і практиків привертають проблеми оздоровчого туризму, які не достатньо висвітлені, зокрема визначення основних тенденцій світового ринку оздоровчого туризму.

Формулювання цілей статті. Метою статті є ідентифікація та характеристика основних тенденцій на світовому ринку оздоровчого туризму за результатами маркетингових досліджень.

Виклад основного матеріалу. Узагальнення результатів маркетингових досліджень дозволяє визначити такі ключові тенденції ринку оздоровчого туризму.

Різноманітність оздоровчих послуг. Оздоровчі послуги традиційно є ключовою складовою оздоровчих подорожей і традиційно велика увага приділяється йозі та медитації. Та, оскільки ринок оздоровчих подорожей невідмінно зростає, ці послуги стали набагато різноманітнішими: оздоровлення з метою побудови успішної кар'єри; оздоровлення, орієнтоване на ведення бізнесу; комплексне оздоровлення жіночого організму; оздоровчі рекреації, що стосуються проблем, з якими стикаються чоловіки; оздоровчі рекреації, які поєднують культурні заходи, такі як написання книг, гончарство, музика, кулінарія тощо. Спираючись на результати маркетингових досліджень, можна стверджувати, що наряду з масштабуванням ринку оздоровчого туризму, різноманітність та більша витонченість оздоровчих послуг стануть постійною тенденцією [8]. Керівникам підприємств цього сегменту ринку оздоровчого туризму потрібно ретельно враховувати основні тренди для того, щоб випереджати своїх конкурентів та краще задовольняти потреби оздоровчих туристів.

Духовність звичайно не є новою в оздоровчих подорожах, але із зростанням інтересу до стародавніх модальностей, таких як аюрведа та медитація, фокус на духовність та зв'язок із власним «Я» помітно посилюється. У цьому сегменті оздоровчого туризму свої пропозиції збільшують як радикальні духовні шукачі, так і нові дослідники людської свідомості, які намагаються активно пропонувати все – скажімо, від ванни з гонгом до неошаманізму чи до занурюючого енергетичного зцілення.

Сучасні люди все глибше пізнають основні види медитації та їх вплив на мозок. Наприклад, у США і Канаді медитація стала домінуючим оздоровчим трендом, водночас медитаційні бренди, студії та мобільні додатки зростають у всьому світі. Недаремно Apple отримав статус реєстратора психологічного здоров'я та уважності. Ще не так давно медитація була альтернативною діяльністю для інсайдерських оздоровчих знань, але тепер вона набирає швидких обертів. Людству відомі сотні, якщо не тисячі медитаційних практик та брендів, проте найважливіші три категорії (зосереджена увага, відкритий моніторинг, самоперехід) представляють загально узгоджені та найкраще вивчені механізми, які доволі легко знаходять і опановують оздоровчі туристи. Показово, що медитація переходить від однини до практики множини, де виділяється кілька типів, і люди починають розуміти механізми та результати роботи мозку завдяки конкретним типам посередництва. Темпи тривоги та депресії зростають у світі із запаморочливою швидкістю дослідження показують, що вплив медитації на стрес і загальний настрій є одним з найперспективніших, тим більше, що велика кількість людей відчуває нагальну потребу у недорогих рішеннях без побічних ефектів [3, 4]. Медитація виробляє позитивні зміни в ланцюгах мозку, що регулюють емоції, зменшуючи маркери стресу, зокрема, кортизол.

Характеризуючи виділену тенденцію, необхідно, на наш погляд, звернути увагу і на унікальні оздоровчі практики. Оскільки зараз практично кожна туристична дестинація пропонує оздоровчі практики, то акцент потрібно робити на відмітних перевагах, що сприятиме покращанню позиції у конкуренції унікальними практиками оздоровлення. Часто ці унікальні методи оздоровлення виходять із культури або оточення оздоровчої дестинації. Йога в Індії відома майже 2500 років, тому не дивно, що індійський оздоровчий курорт Ананда в Гімалаях фокусується на ній. Досвідчені вчителі розробляють для гостей специфічну програму йоги та медитації, відштовхуючись від їх цілей. Пропонуються різні стилі йоги, включаючи прийом, що дозволяють вивільнити психологічну енергію та зосередитись на диханні. Ще однією ілюстрацією цієї тенденції є унікальний досвід масажу Nāga, створений в Miraval Resort & Spa, де

використовують шовкові пасма для посилення оздоровлення. Lefay Resort & SPA Lago di Garda в Італії зосереджується на фітотерапії завдяки унікальним умовам оздоровлення лікарськими рослинами [4]. На курорті вирощують понад 40 видів рослин для створення трав'яних чаїв на замовлення лікарів-травознавців та гостей. Фітотерапією досягають різноманітних цілей, включаючи розслаблення, покращання травлення, очищення організму. Надаються послуги розробки персонального чаю для оздоровчих потреб гостей. Кора з дерев, що ростуть у спеціальній місцевості, відіграє центральну роль в унікальній практиці оздоровлення у швейцарському Grand Hotel Quellenhof & Spa Suites. Під час масажу терапевт застосовує спеціальні рослинні припарки, що містять есенції кори, наприклад, секвойя забезпечує заземлення і стабільний стан людського організму. Процедури у розкішному спа-центрі, відпочинковій та культурній зоні Schloss Elmau в Німеччині базуються на відомих практиках Близького Сходу. Турецький хамам пропонує купальні кімнати з гарячими каменями, ванни, парові ванни та чайний салон. Ритуал починається зі скрабу для повного очищення тіла традиційною мильною піною. Потім гостям роблять масажі з мильною піною та оліями [4].

Варто зазначити, що навіть віддані сонцю та піску мандрівники часто прагнуть трохи напружитися, щоб змінити своє розслаблення і релакс. Тому два ключові аспекти оздоровчого туризму завжди поєднують найкращі фізичні варіанти – активність та природу. Показово, що, за результатами маркетингових досліджень, так звані адреналінові види спорту також є затребуваними серед оздоровчих туристів. Водні заняття, включаючи серфінг, рафтинг, дайвінг – це стала хвиля популярності. Інші пригоди і активності також сприяють «викиду» адреналіну та створюють підґрунтя для глибокого розслаблення організму людини. Звернімо увагу, що фізичні активності і заняття здійснюють не тільки дорослі оздоровчі туристи. Сім'ї з дітьми також надають перевагу поєднанню руху та свіжого повітря, а велосипед – це один з найулюбленіших видів оздоровлення як для молодих, так і людей старшого віку.

Уваги заслуговує ще один аспект аналізованої тенденції. Маркетингові дослідження показують, що понад половина світового населення проживає в містах, і за прогнозами до 2050 р. ця частка збільшиться до 68 %. Як реакція у відповідь на насичений графік у міських агломераціях, майже цілодобовий ритм життя викристалізувалася тенденція так званих «повільних оздоровчих подорожей». «Повільна оздоровча подорож» практично означає подорож адекватними людськими темпами. Такі рухи, як #flyshame та #trainbragging найкраще демонструють цю тенденцію в оздоровчій галузі. Її сутність полягає в тому, що оздоровчі туристи шукають способи обмеження свого впливу на навколишнє природне середовище, подорожуючи екологічними видами транспорту або навіть здійснюючи оздоровлення вдома [5].

Конвергенція медичного і оздоровчого туризму. Ринок медичного туризму давно став глобальним, і туристи перетинають міжнародні кордони для кращого або дешевшого медичного лікування чи оздоровлення. Сьогодні багато лікарень з акцентом на медичний туризм мають кімнати для пацієнтів, які не сильно відрізняються від звичайних готельних номерів. У той же час оздоровчі курорти, які раніше зосереджувались переважно на традиційних оздоровчих практиках, таких як спа-процедури, термальні ванни, йога чи традиційна китайська медицина, впроваджують все більш досконалі сучасні технології. Багато сучасних оздоровчих курортів пропонують здійснити безліч медичних тестів – від розгорнутих аналізів крові до ультразвукового сканування і навіть ДНК-тестування. Після всебічної оцінки консилиуми медичних фахівців розробляють повністю персоналізовану програму лікування або оздоровлення для гостя.

Конвергенція вікових груп споживачів послуг оздоровчого туризму. Більшість створених оздоровчих місцевостей і курортів – це практично території тільки для дорослих. Досліджено, що дітей засмучує атмосфера, схожа на Zen-like atmosphere, і це зумовило цілий ряд змін на оздоровчих курортах і спа. Тепер тематика оздоровлення вважається загальною сімейною справою, позаяк люди все більше розуміють, що перші роки особливо важливі для подальшого здорового життя. З цією метою, оздоровчі курорти пропонують дитячі спа-центри зі спеціально розробленими процедурами. Діти також беруть участь у медитації та йозі, вчать готувати здорову, але смачну їжу тощо.

Традиційно велика увага приділяється спеціальному обслуговуванню туристів старшого вікового діапазону. З віком такі проблеми, як хвороба Альцгеймера та недоумство стають все поширенішими. Дослідження підтверджують, що здоровий мозок можна підтримувати за допомогою поєднання здорової дієти, регулярних фізичних вправ, хорошого сну та стимулювання роботи мозку. Оздоровчі курорти зосереджують багато зусиль для обслуговування цього важливого сегменту ринку оздоровчого туризму.

Здорове харчування та його альтернативність. Маркетингові дослідження переконують, що визначення здорового харчування охоплює багато стилів кухонь, але загальний тренд – це приємний досвід споживання їжі, якому оздоровчі мандрівники приділяють дуже велику увагу. Прикладів є дуже багато. Золоті двері Південної Каліфорнії пропонують органічну спа-кухню, яку гості можуть обирати самі, а фахівці з питань харчування навчають їх, як жити тіло і душу збалансованим харчуванням. Споживання свіжих фермерських продуктів – ще одна кулінарна оздоровча тенденція, і, наприклад, Blackberry Farm прекрасно втілює її в життя. Крім того, готелі та круїзні лінії все частіше роблять акцент на легкій кухні з низьким вмістом солі та цукру або пропонують менші порції [3, 4].

Маркетингові дослідження показали, що кількість вегетаріанців, веганів і флексітаріанців (тих, хто лише іноді їсть м'ясо) швидко зростає. Відсоток американських споживачів, що ідентифікують себе як вегани, зріс з 1 % до 6 % у 2014–2017 рр. Ринок альтернативних м'ясних продуктів на рослинах зростає на

17 % щорічно і, за прогнозами, перевищить \$5 млрд за підсумками 2020 р. [4, 7]. Туристи-вегетаріанці вважають свої потреби задоволеними, якщо ресторан пропонує їм хоча б один вегетаріанський варіант меню. Вегетаріанці та вегани все частіше обирають готелі, керуючись тим, наскільки добре їх ресторани обслуговують дієти на рослинній основі, а також шукають найкращі вегетаріанські та веганські кухні в кожному місті, яке вони відвідують. Молочні альтернативи також набувають великої популярності, позаяк зараз існує величезна кількість різних їх типів на вибір. Мигдальне молоко користується популярністю вже тривалий час, але остання тенденція – вівсяне та кунжутне молоко. Спеціалізованим ресторанным закладам доцільно пропонувати своїм гостям альтернативні молочні коктейлі, морозиво, сир та ін.

Психологічне оздоровлення та повільні оздоровчі подорожі. Тривалий час отримання нових позитивних вражень від подорожей та власний досвід мандрівника були сталою тенденцією туристичної галузі. Зараз же основною тенденцією стають трансформативні подорожі, коли мандрівники прагнуть зазнати глибокої особистої трансформації під час оздоровчої мандрівки, щоб і надалі її підтримувати. Це означає, що позитивний психологічний стан у багатьох його проявах і формах є ключовим чинником оздоровчих подорожей. Маркетингові дослідження підтверджують, що психологічне оздоровлення домінує протягом останніх років, і має стійку тенденцію до продовження [8]. Додатки до смартфонів, до прикладу, такі як Calm та Headspace, прискорили зростання медитації як основної діяльності під час подорожі з продовженням в домашніх умовах. Водночас із зростанням інтересу до медитації, люди, які практикують оздоровлення, стають все обізнанішими і свідомо шукають нові форми медитації для власних конкретних результатів.

Давно відомо, що один з найкращих способів підтримувати краще психологічне здоров'я – це надання оздоровчим туристам можливостей по-справжньому «відключитися», по-справжньому зосередитись на тому, де вони є у конкретний момент і насолодитися цим оточенням. Цифрові детоксикації спонукають людей на деякий час забути про всі соціальні мережі і буквально насолоджуватися місцевістю, де вони перебувають. Wi-Fi – безперечно важлива готельна послуга, але пропонуються і готельні номери, які цілеспрямовано не мають підключення до Інтернету та телевізорів.

Важливим аспектом психологічного оздоровлення є зростаюча тенденція щодо підвищеного інтересу оздоровчих туристів до цілковитого занурення у природу. З посиленням урбанізації люди все більше перетворюють власний відпочинок на можливість «перезарядитися» у природному середовищі подальше від напруженого міського способу життя.

Підвищена увага до сну. В минулому залишилися переконання і навіть гордість людей стосовно того, як наполегливо вони працюють і як мало сплять. Усвідомлення життєво важливого значення здорового і тривалого сну поширюється дуже швидко. Нестача сну не просто змушує людей відчувати втому, вона пов'язана із захворюваннями серця, високим кров'яним тиском, діабетом, депресією, ожирінням та ін. Готелі та інші засоби розміщення невпинно долучаються до задоволення цієї насущної потреби туристів і розробляють арсенал пропозицій, щоб допомогти гостям краще заснути і добре виспатися. Широкого застосування набули чорні штори, що не пропускають денне світло; матраци кращої якості; вимикачі, які дозволяють підтримувати повну темряву (більше не дратують світлодіоди телевізора, які світять на гостя); освітлення, що підтримує циркадні ритми (синє світло більше тримає в бадьорості, жовте/оранжеве – готує до сну); маски для сну; додаткові програми для медитації та історії сну; спеціальні солі для ванн та дифузори з ефірними оліями [3, 4].

Комфортність і безпечність подорожей. Сучасним туристам не достатньо насолоджуватися тільки різноманітними аспектами оздоровлення під час відпочинку, позаяк дуже важливим стає і саме переміщення до дестинації оздоровлення. Міжнародні рейси на великі відстані забирають багато часу. До цього додається несвіже повітря у масових транспортних засобах та перероблена їжа, як правило, несмачна і пересолена. Крім того, зважаючи на пандемію Covid-19, туристи змушені дистанціюватися і перебувати в обмежених просторах тривалі періоди часу [10]. Все це створює стрес і виснаження для туриста під час подорожі. Хоча курорти в аеропортах не є новими, практики оздоровлення в аеропорту все більше удосконалюються. Нещодавно Cathay Pacific відкрив простір для йоги та медитації у рамках своєї вітальні бізнес-класу в Гонконзі. Що стосується самих рейсів, то, наприклад, Singapore Airlines покращала всі оздоровчі складові для свого рекордного маршруту Сінгапур – Нью-Йорк, тривалістю майже 19 годин: авіакомпанія пропонує спеціальні оздоровчі страви, розробила і впровадила спеціальне освітлення для кращого сну пасажирів. Інша відома авіакомпанія Qantas розробила anti-jet lag menu для полегшення пристосування туристів до нових часових поясів.

Споживачі все більше усвідомлюють цінність справжньої оздоровчої відпустки, яка планується з конкретною метою, тому наперед здійснюють ретельні дослідження як самих подорожей, так і оздоровчої дестинації, щоб максимально забезпечити відповідність очікувань і реальності.

Природа як медицина. Існує достатньо наукових доказів корисності природи для здоров'я людини. Давно обговорюються практичні кейси, коли при звертанні до лікаря замість рецепту певного фармацевтичного препарату людина отримує рецепт на 30-хвилинну прогулянку на природі. І, дійсно, такі сценарії є не такими далекими від реальності. Образно кажучи, оздоровча тенденція закликає людей відкласти Prozac і придбати взуття для пішохідного відпочинку. Велика кількість людей міських агромереж часто мало або практично зовсім не мають природи, але останні дослідження показали, що люди, які живуть понад 100 років, вели дуже рухоме повсякденне життя. Так, вони досягли довголіття не

пробігаючи марафони і не проживаючи у спортивних залах. Натомість довгожителі залишалися у русі та справах, виконуючі усі домашні види робіт, займаючись круглодобово садівництвом та здійснюючи прогулянки замість керування автомобілем. Згідно з дослідженнями, люди, які мають велику тривалість життя, рухаються кожні 20 хвилин, замість того, щоб цілоденно сидіти за столом або перед телевізором чи комп'ютером і сподіваннями компенсувати це швидким 30-хвилинним тренуванням у спортивному залі. Такі заходи, як лісове купання, також відоме як шинрін-йоку, набувають популярності, і численні оздоровчі дестинації почали їх включати у свої оздоровчі практики [5].

Дослідники неодноразово констатували, що люди стають щедрішими, краще кооперуються і мають кращі і триваліші перспективи, коли їх оточує природа. Більшість людей знає, що активність на свіжому повітрі є корисною, але мало хто дійсно знає, наскільки це корисно для мозку людини. Згідно з дослідженнями Європейського кардіологічного товариства, люди, які щодня здійснюють швидку 25-хвилинну прогулянку додають принаймні три роки до свого життя. Ця проста практика допомагає відновити ДНК та зменшити ризик серцевих захворювань, діабету, остеопорозу, раку молочної залози, раку товстої кишки. Медики рекомендують проводити усі можливі ділові зустрічі на свіжому повітрі і в русі.

Оздоровчий статус ефірних олій. Таке сенсорне відчуття, як нюх сьогодні переживає справжній ренесанс, позаяк відбувається нове розуміння вирішальної ролі запаху для фізичного та емоційного самопочуття людини. Численні дослідження демонструють потужний вплив аромату на самопочуття людини. Ця обставина стимулює відкриття нових ароматів, нове застосування уже відомих ароматів, наприклад, інгаляційні пластири Subtle Energies [4]. Також досліджуються сучасні інновації щодо способів використання оздоровчої сили ароматів. Від свічок до ароматерапевтичних олій для домашнього використання – це традиційний спектр застосування ароматів. Звичайно, поняття ароматерапії або використання аромату для лікування захворювань і оздоровлення є давньою практикою. Але завдяки величезним проривам у технологіях, розвитку ароматів, дослідженням нейронауки медичні працівники, медичні страховики та навіть скептики змушені визнати успіхи у лікуванні та оздоровленні ароматерапією. Позаяк мозок відтворює спогади через запахи, дослідження показують, що аромати здатні відігравати цілющу роль для людей з неврологічними порушеннями, такими як деменція або хвороба Альцгеймера. Показово, що запах відіграє ключову роль як у діагностиці хвороби Альцгеймера (втрата нюху), так і в її лікуванні. Терапія ароматними ефірними оліями допомагає розслабити людей з короткочасною втратою пам'яті, активізуючи позитивні спогади з їх минулого. Крім того, також набуває популярності використання запаху на робочому місці як невидимого способу підсилення настрою і працездатності.

Оздоровчі круїзи. Маркетингові дослідження переконують, що круїзи все частіше пропонують інноваційні оздоровчі програми для пасажирів, налаштованих на покращання стану свого здоров'я. Одним із прикладів є Canyon Ranch SpaClub на борту ультра-розкішного Regent Seven Seas Explorer. Він пропонує широкий спектр оздоровчих практик, включаючи заняття йогою на палубі, термальний номер із гарячими та холодними переживаннями, а також ексклюзивні процедури для тіла, натхненні місця для відвідування на кораблі та ін. Круїзна колекція річками Uniworld Boutique River пропонує туристам широкі активні можливості, зокрема їзду на велосипеді та піші прогулянки. Для швидкої прогулянки пасажирів можуть отримати палички для скандинавської ходьби. Ця відома круїзна програма пропонує сертифіковані інструменти оздоровчого туризму, фітнес-центр, заняття йогою та фізичними вправами, а також легке та вегетаріанське харчування. Uniworld також пропонує тренажер з підвіскою TRX, який використовує вагу тіла для вправ з розвитку сили, рівноваги, гнучкості та стійкості. Un-Cruise Adventures пропонує активні враження на природі, такі як спуски різної складності, сноркелінг. Бортовий оздоровчий інструктор робить масажі та проводить заняття з йоги та розтяжки [4, 5].

Оздоровлення в аеропортах та готелях. Часто оздоровча подорож починається буквально в аеропорту. Великі сучасні аеропорти не залишають поза увагою сегмент оздоровчих туристів, розробляють для них різні пропозиції. Наприклад, для мандрівників, які практикують йогу, аеропорти Сан-Франциско, Даллас-Форт-Ворт та Гельсінкі пропонують спеціально призначені кімнати для йоги. Аеропорт Сан-Франциско вже обладнав два таких приміщення, а також підготував «тихе» приміщення для медитації. Інші аеропорти, що пропонують «тихі» зони або номери, – це О'Харе у Чикаго, Хітроу в Лондоні, Балтімор в Меріленді, Доху у Катарі. Зважаючи на те, що зв'язок з природою є визначальним елементом оздоровчого туризму, деякі аеропорти (О'Харе, Амстердам, Дубаї, Сінгапур) максимально створюють зелений природний простір у приміщеннях. Інші аеропорти (Фенікс, Міннеаполіс Сент-Пол, Клівленд) пропонують мандрівникам криті пішохідні доріжки, щоб бадьоро провести час перед польотом. Ще одним аспектом оздоровчого туризму в аеропортах стали варіанти харчування, які значно змінилися, особливо стосовно вибору жирів та солі. Тепер основні аеропорти світу пропонують практично всі варіанти харчування: від традиційної чи органічної кухні до вегетаріанської та веганської. Багато аеропортів також рекомендують місцеву їжу та напої, особливо підкреслюючи сезонність овочів та фруктів [3, 4].

Оздоровчі програми гостям також пропонують багато висококласних брендів готелів. Four Seasons Hotels & Resorts пропонує безкоштовні пішохідні прогулянки, пробіжки та пішохідні тури, під час яких демонструють найвизначні пам'ятки міста. Fairmont Fit надає безкоштовні засоби для тренувань Reebok та килимок для йоги з натяжкою. Trump Wellness пропонує здорові варіанти харчування в кімнаті, ваги, килимки для йоги, одяг та взуття Under Armor, а також карти бігових маршрутів. Перебуваючи у місті

Westin, гості готелю можуть обрати програму на тренажерах New Balance, тобто забронювати номер з тренажерами, отримати доступ до відео тренувань, приєднатися до групового бігу або самостійно дотримуватися місцевої карти бігу.

Висновки. Завершуючи аналіз ключових тенденцій на світовому ринку оздоровчого туризму, зазначимо, що пандемія COVID-19 та нова економічна рецесія однозначно змінять акценти на світовому ринку оздоровчого туризму, зокрема через необхідність тимчасово перерозподілити ресурси на подолання їх соціальних і економічних наслідків. Проте результати маркетингових досліджень переконують, що світовий оздоровчий туризм точно не вичерпається, проте сильно видозміниться. Відбудеться апдейт всієї інфраструктури та оздоровчих практик, міграційних політик держав, безпечності і т. п. [10].

Подальші дослідження стосуватимуться аналізу переосмислення бізнесом та відновлення основних сегментів світового ринку оздоровчого туризму через вплив пандемії COVID-19. Це також дозволить розробити та обґрунтувати систему маркетингових заходів сприяння розвитку оздоровчого туризму в Україні в посткризових умовах.

Література

1. Вовчанська О. М. Маркетингові дослідження сегментаційних змінних на світовому ринку оздоровчого туризму / О. М. Вовчанська, Л. О. Іванова // Проблеми системного підходу в економіці. – 2020. – Випуск 2(76). – С. 145–154.
2. Іванова Л.О. Маркетинговий аналіз регіональної структури світового ринку оздоровчого туризму / Л. О. Іванова, О. М. Вовчанська // Modern science: problems and innovations. Abstracts of the 1st International scientific and practical conference. – SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2020. – P. 622–632. – URL : <http://sci-conf.com.ua>.
3. 2019 Global Wellness Trends. URL: <https://www.globalwellnesssummit.com/2019-global-wellness-trends/> (дата звернення: 15.10.2020)
4. 2020 Global Wellness Trends. URL: <https://www.globalwellnesssummit.com/2020-global-wellness-trends/> (дата звернення: 15.10.2020)
5. Five Wellness Trends for 2019. URL: <https://www.wellnesstourismassociation.org/five-wellness-travel-trends-2019/> (дата звернення: 15.10.2020)
6. Global Wellness Institute (GWI), official website. URL : <https://globalwellnessinstitute.org/> (дата звернення: 15.10.2020)
7. Global Wellness Summit: 8 Wellness Travel Trends To Look Out For In 2020. URL: <https://magazine.compareretreats.com/the-wellness-travel-trends-to-look-out-for-in-2020/> (дата звернення: 15.10.2020)
8. The biggest wellness travel trends for 2021. URL: <https://www.traveldailynews.com/post/the-biggest-wellness-travel-trends-for-2021> (дата звернення: 15.10.2020)
9. The TRENDIUM from the Global Wellness Summit. URL: <https://www.globalwellnesssummit.com/trendium/> (дата звернення: 15.10.2020)
10. Wellness Tourism Market – COVID-19 IMPACT ANALYSIS REPORT. URL: <https://www.wfmj.com/story/42356151/wellness-tourism-market-covid-19-impact-analysis-report> (дата звернення: 15.10.2020)

References

1. Vovchanska O. M. Marketynhovi doslidzhennia sehmentatsiinykh zminnykh na svitovomu rynku ozdorovchoho turyzmu / O. M. Vovchanska, L. O. Ivanova // Problemy systemnoho pidkhotu v ekonomitsi. – 2020. – Vypusk 2(76). – С. 145–154.
2. Ivanova L.O. Marketynhovi analiz rehionalnoi struktury svitovoho rynku ozdorovchoho turyzmu / L. O. Ivanova, O. M. Vovchanska // Modern science: problems and innovations. Abstracts of the 1st International scientific and practical conference. – SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2020. – P. 622–632. – URL : <http://sci-conf.com.ua>.
3. Global Wellness Summit. 2019 Global Wellness Trends, available at: <https://www.globalwellnesssummit.com/2019-global-wellness-trends/> (Accessed 15.10.2020)
4. Global Wellness Summit. 2020 Global Wellness Trends, available at: <https://www.globalwellnesssummit.com/2020-global-wellness-trends/> (Accessed 15.10.2020)
5. Wellness Tourism Association. Five Wellness Trends for 2019, available at: <https://www.wellnesstourismassociation.org/five-wellness-travel-trends-2019/> (Accessed 15.10.2020)
6. Global Wellness Institute (GWI), official website. URL : <https://globalwellnessinstitute.org/>
7. Compare Retreats Magazine (2019), “Global Wellness Summit: 8 Wellness Travel Trends To Look Out For In 2020”, available at: <https://magazine.compareretreats.com/the-wellness-travel-trends-to-look-out-for-in-2020/> (Accessed 15.10.2020)
8. Portal “Daily travel & tourism news” (2020), “The biggest wellness travel trends for 2021”, available at: <https://www.traveldailynews.com/post/the-biggest-wellness-travel-trends-for-2021> (Accessed 15.10.2020)
9. Global Wellness Summit. The TRENDIUM from the Global Wellness Summit, available at: <https://www.globalwellnesssummit.com/trendium/> (Accessed 15.10.2020)
10. WFMJ/WBCB (2020). Wellness Tourism Market – COVID-19 IMPACT ANALYSIS REPORT, available at: <https://www.wfmj.com/story/42356151/wellness-tourism-market-covid-19-impact-analysis-report> (Accessed 15.10.2020)

Надійшла / Paper received: 16.10.2020

Надрукована / Paper Printed : 05.11.2020